

II. Miękinia - Brzezinka Średzka - 10 km

Miękinia – wieś położona na zach. od Wrocławia, centrum administracyjno - gospodarczym gminy. PKP, komunikacja samochodowa, sklepy różnych branż, restauracje, poczta, ośrodek zdrowia, Bank PKO, Bank Spółdzielczy, Nadleśnictwo Miękinia, Schronisko Matek Ciężarnych "Betlejem", szkoła podstawowa, gimnazjum i przedszkola.

Wieś wzm. w 1305 r. jako Nemkyna. Miękinia jest wsią o częściowo zachowanej historycznej formie owalnicowej w jej centralnej części, połączonej z formą ulicówki, wykształconej w połowie XVIII w. Miękinia leży w centrum gminy, otoczona od pn. i pd. – zach. kompleksami lasów o bogatej szacie roślinnej, obfitujących w zwierzynę płową.

Z Miękini oprócz opisywanego szlaku w niniejszym opracowaniu prowadzą jeszcze następujące szlaki turystyczne:

- **czerwony** o następującym przebiegu:

Miękinia PKP (0 km) - Diabelska Góra (1,8 km) - Kadłub N/Z PKS (3,1 km) – Grodzisko "Polana", Jabłonka (3,6 km) - Rezerwat przyrody "Zabór" (5,9 km) - Lubiaków PKS (9 km) - rz. Jeziorka (10,2 km) - Duży Staw

(11,3 km) – dawna przeprawa promowa na rzece Odrze, granica gminy (13,7 km).

- **czarny** szlak o długości 3 km: Miękinia Ratusz - rezerwat przyrody „Zabór”, w którym jest chroniony fragment ciekawego lasu łęgowego na terasie Odry.

- **zielony** o następującym przebiegu: Kąty Wrocławskie - Wrocław Leśnica- Środa Śląska - Lubiąż - Wołów - Żmigród – Uraz, o przebiegu na terenie gminy:

Święte (1,8 km) - granica gminy (0 km) - Jabłonka (0,3 km) - Siemiechów (2,2 km) - Góra Wieża (3,4 km) - Miękinia PKS (5,4 km) - Mrozów PKS (9,4 km) - Wojnowice, zamek (11,1 km) - granica gminy (14,3 km) - Wrocław Mokre (15,1 km) - granica gminy (16,2 km) – pn. część sołectwa Wilkszyn (16,7 km) - granica gminy (17,5 km) - Wrocław Leśnica, zamek (22,1 km) - Samotwór (29,7 km) - granica gminy (29,9 km) - Gałów (30,8 km) - granica gminy (33 km) - Bogdaszowice, kościół (34,8 km).

Miękinia jest wymieniona w księgach fundacyjnych kapituły wrocławskiej z 1305 r. jako mała, lecz dająca spore dochody wieś z 65 mieszkańcami. W 1335 r. następuje poświęcenie kościoła p. w. Marii Panny. W 1345 r. osada uzyskuje prawo lokacji na prawie niemieckim, nadana jako lenno książęce rodzinie von Seidlitz. Wieś w 1353 r. włączono do księstwa wrocławskiego. Następnie w 1450 r. Miękinia przechodzi w posiadanie pana Petera von Saluscha, właściciela wsi Zabór. Cesarz Ferdynand I w 1549 r. oddaje wieś w lenno rycerzowi Mikołajowi Popelau. W 1589 r. do tego roku właścicielem Miękini jest Krzysztof von Schindel, po jego śmierci majątek odziedziczyła córka. Od niej cesarz Rudolf odkupił wszystkie prawa do wsi i majątku Miękinia oraz do sąsiednich, należących do spadkobierczyni miejscowości. Po wojnie trzydziestoletniej (1618-1648) majątek Miękinia, należący do popierających protestantów właścicieli, uległ prawnej konfiskacie na rzecz skarbu państwa. W 1670 r. dobra Miękinia kupuje za sumę 55 tys. talarów zakon jezuitów wrocławskich. Następnie, w 1795 r., dominium kupuje hrabia von Haugwitz a w 1810 r. wieś i dominium Miękinia upaństwowiono. W 1842 r. dzierżawcą majątku jest Felix Casper.

Zabudowa wsi pochodzi z różnych okresów rozwoju. Najstarsze domy mieszkalne, grupujące się przy ul. Kościelnej i Kościuszki w obecnej formie pochodzące z k. XIX i pocz., XX w. Posadowione są na znacznie starszych działkach osadniczych, datowanych na poł. XVIII w.. W czasie II wojny światowej pod koniec 1944 r. w Miękini istniał roboczy oddział jeńców o nieustalonej narodowości - Komando nr 726 Stalag VIII A Görlitz.

W centrum wsi **kościół** paraf. p. w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny, wzm. w 1335 r., obecny, pierwotnie gotycki z k. XV w., gruntownie przebudowany po pożarze w 1710 r., obecnie barokowy był restaurowany w l. 1967 - 68. Orientowany, murowany, jednonawowy z wieżą od zach. i węższym, trójbocznie zakończonym prezbiterium, zwieńczony bogato rozczłonkowanym, ujętym w wolutowe sploty szczytem wsch. We wnętrzu nakrytym sklepieniem kolebkowym z lunetami, zachowało się barokowe wyposażenie z XVIII w. Ołtarz główny z 1711 r., a w nim obraz P. Assmana z 1889 r. „Narodzenie NMP” (olej na płótnie). Przy pn.- zach. ścianie muru otaczającego kościół posadowione jest mauzoleum rodziny Hangwitz z 1801 r., które w wyniku remontów zatraciła styl.

Ratusz - niegdyś była to willa zamożnych przedsiębiorców miękińskich z 1906 r., która po gruntownej przebudowie i remoncie od 1990 r. pełni obecną funkcję siedzibę władz gminy.

fot. Jerzy Maciejewski

Na pn. krańcu wsi **dwór** z k. XIX w., a za nim częściowo zdewastowany park krajobrazowy. W 1977 r., użytkownik pałacu, Zakład Rolny w Miękińi przeprowadził jego remont bieżący. Przez pewien czas mieściła się w nim szkoła podstawowa. Obecnie obiekt popada w ruinę.

fot. Jerzy Maciejewski

Na pd. od Miękini znajduje się **Diabelska Góra** (164 m n.p.m.) zwana również „**Szubienicznym Wzgórzem**”. Góra miała złą sławę, ponieważ stała tu szubienica, na której prawdopodobnie w średniowieczu tracono na niej skazańców ze Środy Śląskiej. Ze wzgórza rozciąga się widok w kierunku pn. na Dolinę Odry i Wzgórze Trzebnickie.

Ze stacji kolejowej w Miękini skręcamy w prawo na wsch. za znakami i idziemy drogą wzdłuż toru. Na rozgałęzieniu drogi i ścieżki skręcamy w prawo na ścieżkę, która prowadzi wzdłuż nasypu kolejowego w kierunku wsch. Przechodzimy polną drogę wychodzącą spod wiaduktu, idziemy dalej prosto. Po wyjściu z lasu widzimy zabudowania wsi Mrozów. Mijamy pole i dochodzimy do polnej drogi, wychodzącej spod wiaduktu, tu skręcamy w lewo na pn. – wsch. i kierujemy się do pierwszych zabudowań Mrozowa. Dalej podążamy ul. Chrobrego, z której skręcamy w niewielki łącznik na lewo, dochodzimy do ul. Wyzwolenia i tu spotykamy zielony szlak, w który skręcamy ponownie na lewo na zach.

Mrozów – wieś wielodrożnica, położona na zach. od Wrocławia, komunikacja samochodowa, PKP, ośrodek zdrowia, poczta, sklep spożywczy, szkoła podstawowa, Dom Pomocy Społecznej "Caritas". Wieś wzm. w 1277 r. – Nephirin. Nazwa wsi - Mrozów jest nazwą osobową od imienia Mróz.

Miejscowość wzm. w 1220 r. jako wieś książęca, zasiedlona na prawie polskim. Następnie Mrozów jest wymieniony w dokumencie Bolesława Rogatki z 20. 12. 1266 r., w którym to wieś zostaje nadana z 10 łanami, młynem i sołectwem Witosławowi. W 1277 r., książę Bolesław nadaje Witoslausowi Pagerse wieś Mrozów, z przywilejem zasiedlenia wsi na prawie niemieckim.

W 1319 r. właścicielami Mrozowa są trzej bracia Andrzej, Mikołaj i Piotr Radakowie, rycerze w służbie książęcej. W 1338 r. Mrozów płaci coroczny czynsz na rzecz kościoła św. Elżbiety we Wrocławiu. W 1353 r. wieś włączono do księstwa wrocławskiego i nadano jako uposażenie klasztorowi wrocławskich klarysek. W czasach reformacji około 1572 r. kościół w Mrozowie stał się zбором luterańskim. W 1786 r. W opisie Śląska zanotowano istnienie w Mrozowie kościoła katolickiego, domu parafialnego, szkoły, dworu i folwarku. W 1845 r. majątek Mrozów jest własnością królewską, administrowaną przez dzierżawcę, który rozwinął tu hodowlę bydła i owiec merynosów. Dochodów dostarczała także eksploatacja dwóch torfowisk oraz stawy rybne. Około 1910 r. miał miejsce na górze pomiędzy Mrozowem a Wojnowicami eksperyment lotniczy. Inżynier z Wrocławia, Schrader, który prowadził eksperymenty z "aparatami latającymi", przeleciał w linii prostej 50 m na swojej maszynie. W 1992 r. podczas przeprowadzanych badań terenowych związanych z inwentaryzacją chronionych gatunków fauny i flory stwierdzono na okolicznych wzgórzach występowanie sasanki łąkowej, bardzo rzadkiej chronionej rośliny występującej jedynie w trzech miejscach w Polsce.

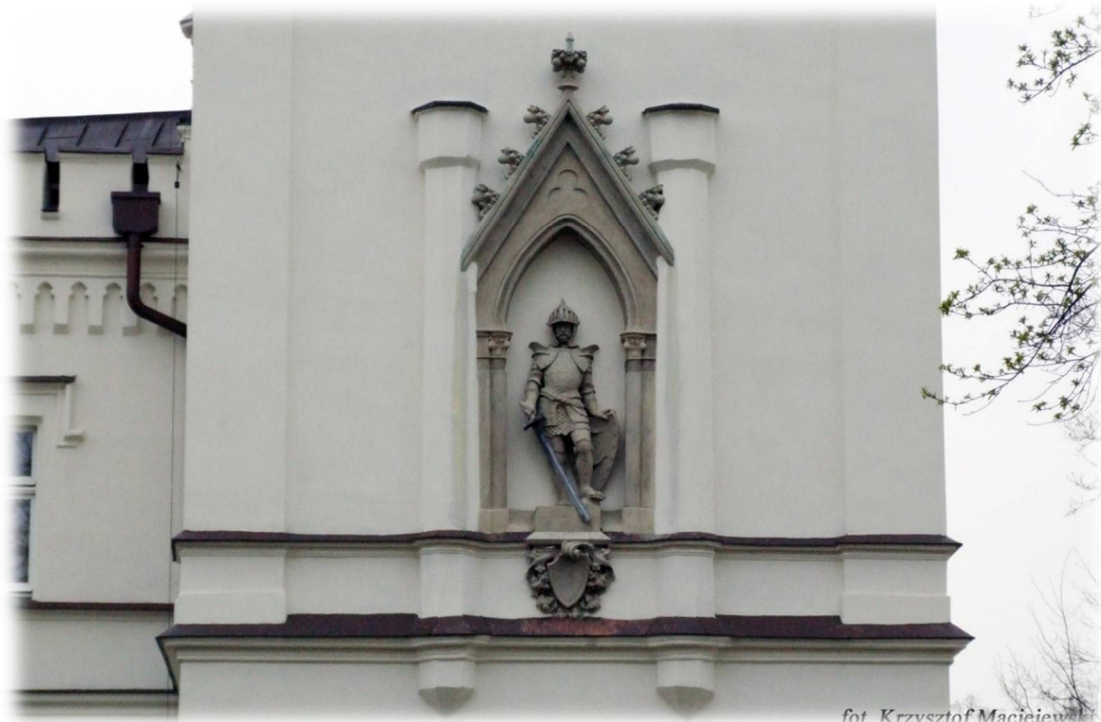
W centrum wsi na niewielkim wzniesieniu stoi barokowy **kościół** parafialny p. w. Matki Bożej Zwycięskiej wzm. w 1353 r. Obecny został wzn. ok. 1686 r., być może na fragmentach wcześniejszego, kilkakrotnie restaurowany, ostatnio w l. 1964 - 68. Budowla jest murowana, jednonawowa z wieżą od zach. z węższym prostokątnym prezbiterium nakrytym sklepieniem kolebkowym z lunetami. Wyposażenie kościoła pochodzi z XVIII w. Na pd. od świątyni wznosi się **plebania** z k. XVIII w.

W pobliżu na zakręcie drogi stoi barokowa **figura św. Jana Nepomucena** z około 1740 r.

Obok kościoła na pn. – wsch. od niego wznosi się neogotycki **pałac** z XIX w., stylizowany na średniowieczny zamek. Obiekt był wzm. już w XVIII w. Po przebudowie ok. 1860 r. pałac nabrał cech wiejskiej rezydencji z elementami architektury obronnej, potraktowanej jako pozbawiony swych pierwotnych funkcji historyczny kostium. Są to wieże, zwieńczone krenelażami oraz blanki zwieńczające koronę murów i trójarkadową otwartą na gazon przed pałacem loggię. We wnętrzu zachowane elementy dawnego wystroju, piec i dekorowane stropy. W 1976 r. użytkownik pałacu, Dom Pomocy Społecznej "Caritas", przystąpił do jego remontu. Przy pałacu rosną dwa pomnikowe dęby o obwodzie 300 i 270 cm. Za pałacem niewielki park krajobrazowego o powierzchni 3 ha z k. XIX w. z ciekawym drzewostanem, w jego części zachodniej znajduje się staw.

Na wschód od pałacu znajduje się grodzisko z X - XII w., otoczone fosą z wodą.

We wsch. części wsi Ośrodek Wypoczynku Świątecznego pracowników, PKP. Obecnie nieczynny.

Ze stacji kolejowej w Mrozowie do przystanku PKS znajdującego się w centrum wsi, prowadzi krótki łącznikowy szlak o znakach czarnych o długości 0,25 km . Wiedzie on początkowo na pn. następnie skręca na zach., by obok kościoła skręcić na pn. a następnie przy murze ogradzającym park skręcić na zach.

Z Mrozowa idziemy przez las na pn. i dochodzimy do zamku na wodzie w Wojnowicach.

Wojnowice - wieś położona na zach. od Wrocławia o charakterze ulicówki, komunikacja samochodowa, sklep spożywczy. Wieś jest wymieniona w dokumentach jako Wynowicz w 1291 r. Wojnowice nazwa patronimiczna od imienia Wojen. Z potwierdzenia dokumentu w 1343 r., wynika, że książę Henryk IV Probus sprzedał Wojnowice Tyłowi i Bertoldowi Zindał, którzy pod k. XIII w. byli konsulami we Wrocławiu. Tutejsze lenno w 1351 r., zostało nadane przez cesarza Karola IV Janowi Skoppowi, dworzaninowi Henryka VI, księcia wrocławskiego.

Otoczenie wsi należy do jednych z najładniejszych w gminie Miękinia. Naturalne walory krajobrazowe - lekko pofalowany teren porośnięty lasami mieszanymi i szpilkowymi, lasy pocięte systemem grobli, z oczkami wodnymi i podmokłymi, bujnymi łąkami, sprawiają, że ta część gminy Miękinia stała się często odwiedzanym miejscem.

Historia wsi Wojnowice jest ściśle powiązana z zamkiem i z sąsiednią wsią Mrozów. Kolejni właściciele zamku Wojnowice, byli jednocześnie właścicielami wsi i dworskiego folwarku. W 1845 r. folwark w Wojnowicach składał się z zabudowań gospodarczych, piekarni, rzeźni, browaru i karczmy. Miejscowa ludność pracowała w dobrach zamkowych, a także w folwarku mrozowskim oraz na własnych gospodarstwach. Zabudowa wsi pochodzi z l. 20/30 XX w.

fot. Jerzy Maciejewski

Zamek w Wojnowicach

Na pd. skraju osady znajduje się **zamek** otoczony wodą, z którym wiąże się ciekawa legenda.

Opowiada ona o Wojsławie, córce bogatego kupca Brunona, zakochanej w młodym i pięknym ale biednym rybaku Lubomirze, który łowił ryby w rzece płynące opodal palacu jej ojca. O ożenku nie mogło być mowy, chociażby ze względów majątkowych, tym bardziej, że ojciec przeznaczył ją dla bogatego rycerza Wojnowica. Po przeprowadzce do siedziby męża, dziewczyna tęskniła za ukochanym. Miłość Wojnowica nie potrafiła ukończyć żalu po utracie Lubomira. Wojsława utopiła się w strumieniu a jego wezbrane fale otoczyły niczym ramionami zamek. Owdowiały Wojnowic, sprzedał zamek i udał się na wojnę.

Zamek powstał na miejscu średniowiecznej budowli znanej już w 1409 r. Jego bogatą historię należy tu krótko przedstawić. W l. 1435 –1511, przechodzi w dziedziczne posiadanie rycerskiej rodziny von Krickov, której ostatni męski potomek zmarł bezpotomnie, przez kilka miesięcy dobrami zarządza Krzysztof Horning. W 1511 r. - zamek kupuje Achatius Haunold, uczyony i poeta piszący w języku łacińskim. W 1513 r. nowy właściciel zamku, Nicolaus von Schebitz mieszczanin wrocławski, dokonuje całkowitej jego przebudowy. Burzy stare mury, stawiając nowy zamek o wyraźnych cechach wczesnego renesansu, rozbudowa trwała do 1540 r. Następnym właścicielem od 1544 r. była Lukrecja Boner z domu Huber, córka wrocławskiego lekarza Sebald Hubera, która tę posiadłość otrzymała w spadku. Wojnowice były jej ulubioną siedzibą. Jej pierwszy mąż Jakub Boner, mieszczanin wrocławski, prowadził w l. 1545 - 46 przebudowę w stylu renesansowym. Po jego śmierci w 1572 r., dzieło kontynuuje kolejny mąż Lukrecji, cesarski radca Andreas Hertwig, właściciel majątków w strzelińskim, oławskim i brzeskim, radca Królewskiej Śląskiej Komory Fiskalnej. W 1576 r. zamek powraca na 20 lat do rodziny von Schebitz, która posiada dobra w Białkowie i Wilkszynie. Synowie Jakuba Bonera, Jakub i Sebald, w 1590 r. odkupują zamek od Friedriecha von Schebitz. W 1601 r. Wojnowice przechodzą w posiadanie Ernesta von Schweidigera, który w tym też roku sprzedaje zamek Carlowi von Boberg und Gittmannsdorf, radcy cesarskiej kamery dla Górnego i Dolnego Śląska. W okresie wojny trzydziestoletniej (1618-1646) majątek pozostawał w rękach rodziny von Sauerma.

W 1649 r. zamek kupuje za cenę 12 tys. talarów, wojenny komisarz miasta Wrocławia i Kamery Wrocławskiej, Weit Rötel. Po jego śmierci w 1652 r., prawa do majątku przejęła wdowa po nim, Ursula Marianna von Mudrach, a po niej do 1758 r., spadkobiercy różnych linii rodziny von Mudrach. W okresie między 1758 r. a 1825 r., zamek należy do rodziny hrabiowskiej von Maltzahn. W 1825 r. majątek został sprzedany za sumę 42 tys. talarów Friedriechowi Wilhelmowi von Koschembahr. W l. 1831-1875, właścicielem zamku i majątku jest

rodzina von Priebemuth. W 1870 r. właścicielem dóbr Wojnowice jest dr Klemm, rządowy radca do spraw zdrowia i medycyny. Przeprowadził on w l. 60 XIX w. remont zamku, zmodernizował wnętrza oraz zastąpił drewniany most zwodzony, stałym mostem kamiennym. W 1873 r. dr Klemm przekazuje zamek i majątek swojemu szwagrowi, fabrykantowi Wiktorowi Weitz, za sumę 100 tys. marek. W 1892 r. majątek obejmuje wyższy urzędnik państwowy Schneider, zapalony myśliwy, który wprowadza na terenie dóbr racjonalną gospodarkę hodowlaną, powiązaną z organizacją terenów myśliwskich w lasach pomiędzy Mrozowem, Wojnowicami, Brzezina i Wilkostowem. Po jego śmierci w 1906 r., majątkiem zarządzała wdowa, Emma von Kramsta a od 1926 r. właścicielami majątku są dr Hugo von Johnston i jego żona. Małgorzata von Kramsta, dziedziczka Brzeziny. W 1940 r. ostatnią posiadaczką dóbr wojnowickich była pani Emma von Kramsta von Livonius do której należał także Wilkostów i Brzezina.

Malowniczy zamek zachował szereg elementów gotyckich i renesansowych. Pierwotnie zbudowany na planie podkowy a obecnie na planie prostokąta, posiada trzy skrzydła mieszkalne, dwukondygnacyjne z zamkniętym dziedzińcem. Przy skrzydle wschodnim znajdują się trójarkadowe podcienia wsparte na kolumnach z korynckimi głowicami. Na środku dziedzińca znajduje się studnia. Poszczególne skrzydła są zwieńczone trójkątnymi szczytami. W pn. – wsch. narożniku widoczne fragmenty wcześniejszych murów.

Wejście do zamku prowadzi przez ceglany most z XIX w., wzniesiony na miejscu zwodzonego, którego resztki są jeszcze widoczne. Zachował się renesansowy portal z 1 ćwierci XVI w. o boniowanych ościeżach ozdobionych herbami Bonerów. Nad zamkiem góruje niewielka wieża, a od strony wsch. zachowały się wykusze latrynowe. Zamek uszkodzony w 1945 r., został zabezpieczony w 1956 r., W l. 1960 -1970 wrocławski oddział Stowarzyszenia Historyków Sztuki przejął zamek. Dzięki wsparciu wojewódzkiego konserwatora zabytków, który finansował całość prac remontowych w zamku i parku, obiekt powoli odzyskał swój charakter i piękno. W czasie przeprowadzania prac remontowych, we wnętrzu został odkryty fragment renesansowego fresku przedstawiającego konia. Tu rozpoczęła działalność galeria, kawiarnia, restauracja i hotel.

Przy moście nad zewnętrzną fosą od strony północnej rośnie pomnikowa **lipa** tzw. „Sądowa” o obwodzie przekraczającym 500 cm .

Za terenem zamku szlak skręca w prawo na wsch., a następnie skręca w prawo na polną drogę, która idzie lekko pod górę i wchodzi do lasu. Z lasu wychodzimy na pola i polną już drogą w kierunku wsch. dochodzimy do wsi Brzezina.

Brzezina - wieś położona na zachód od Wrocławia, ulicówka, komunikacja samochodowa, komunikacja miejska - 617, 623 b, sklepy spożywcze.

Brzezina była wymieniona w 1218 r. jako Bresina. Nazwa jej pochodzi od słowa brzezina oznaczającego las brzozy. Wieś wzm. jest w 1202 r. w dokumencie księcia Henryka Brodatego, w którym ustanowił na rzecz klasztoru w Lubiążu dziesięcinę ze wsi Brzezina. Zapis ten jest potwierdzony w 1218 r. przez przeora klasztoru cystersów lubiąskich, Laurentiusa. W 1265 r. na dokumencie Rogatki jako świadek występuje Piotr z Brzeziny. Wieś założona na prawie średzkim, zmieniała kilkakrotnie właścicieli. W 1338 r. - Jan Someruel w właściciel majątku Brzezina, wrocławski mieszczanin, zrzekł się połowy wsi na rzecz swojej żony Jadwigi. W 1448 r. - Hans Domping wrocławski mieszczanin otrzymuje prawa dziedzicznej własności majątku Brzezina, następnie w 1679 r. zniszczony po wojnie trzydziestoletniej majątek Brzezina kupuje za cenę 8 tys. talarów panna von Eden. Przez 22 lata wartość Brzeziny uległa podwojeniu, i w 1705 r. została sprzedana za 18,5 tys. talarów panu von Heermann. W 1781 r. majątek nabywa królewski urzędnik von Wedell. Ludność miejscowa oprócz pracy na folwarku i dworze uprawiała także własne gospodarstwa oraz zajmowała się rzemiosłem. Znane w okolicy były wyroby ceramiczne pochodzące z kilku prywatnych warsztatów w Brzezynie i Brzezince. Początek XX w. przynosi ze sobą dalszy rozwój tego rzemiosła, aż do utworzenia w l. 20 XX w., fabryki wyrobów ceramicznych, która istniała aż do lat 40 XX w.

Z historią Brzeziny wiąże się podanie o groźnym rycerzu rabusiu, "Czarnym Krzysztofie", działającym w jej okolicach. Był on postrachem okolicznych dworów, podróżnych i gospodarzy. Przypisano mu wiele morderstw i rozbojów. W 1512 r. został pojmany, odwieziony do Legnicy i tam powieszony.

We wsch. części wsi znajduje się niewielki **kościół** filialny p. w. Matki Bożej Różańcowej. Ma on w swej historii kilka faz budowy, czytelnych do dzisiaj. Wzn. w 1353 r., obecny wzn. w k. XV w. Prezbiterium pochodzi z k. XV w., nawa o konstrukcji szkieletowej wzn. XVII w., wieża i strop nad prezbiterium w 1707 r., kościół restaurowano w XIX w., i w l. 1971 - 75. Orientowany, jednonawowy z oskarpowaniem, zakończony trójbocznym prezbiterium, murowaną wieżą od zachodu. Elewacja prezbiterium rozcłonkowana ślepymi blendami. Wnętrze posiada szereg ciekawych elementów wyposażenia: gotycki tryptyk z 1480 r. ze szkoły Wita Stwosza, przedstawiający Madonnę z Dzieciątkiem, renesansowa ambona, stalle, chrzcielnica i sakramentarium. Ołtarz barokowy z końca XVII w.. Na ścianach kościoła zespół renesansowych cało postaciowych płyt nagrobnych z lat 1540 – 1592. Zachowały się także malowane renesansowe stalle i ławki z pocz. XVII w. oraz drewniana polichromowana chrzcielnica i piaskowcowe sakramentarium z tego samego okresu. Portal kościoła pochodzi z XV w. Na wieży dwa dzwony pochodzące z 1497 r. W 1335 r. konsekrowany przez papieskiego nuncjusza Galharda, który rezydował wówczas we Wrocławiu.

fot. Jerzy Maciejewski

Za kościołem po stronie pn. **ruiny kasztelanii** z pocz., XIV w., otoczonej fosą z wodą. Zniszczona została prawdopodobnie w okresie wojny trzydziestoletniej (1 poł. XVII w.) do dnia dzisiejszego zachowały się zarysy fosy i murów obwodowych, oraz sklepiona kolebkowo piwnica. Obecnie obiekt jest własnością prywatną.

fot. Krzysztof Maciejewski

Za ruinami zamku znajduje się **pałac** z XIX w., posiada on ciekawe założenie parkowe pochodzące z okresu budowy. Pierwszy pałac barokowy w Brzezynie, powstał w l. 1725 - 1730, był restaurowany w 1820 r. i na pocz. XX w., w późniejszym okresie zatracił pierwotne cechy stylowe. Obecnie jest to budowla, dwukondygnacyjna, nakryta mansardowym dachem. Obiekt uszkodzony w 1945 r., został częściowo odbudowany w 1958 r. i przez pewien czas służył jako budynek szkolny. Od niedawna po remoncie służy jako hotel.

fot. Jerzy Maciejewski

Park wraz z ogrodem, którego fragmenty są jeszcze czytelne, stanowił duży obszar zieleni otaczający pałac. Niewielki ogród znajdował się na osi pałacu po jego pd. stronie. Zejście do niego prowadziło z tarasu pałacowego, stanowiącego podjazd, flankowanego pięknymi okazami platanów. Oś ogrodową zamykał basen wodny o regularnym kształcie. W 2 poł. XIX w. po stronie pn.-zach. założono rozległy park o gęstym zadrzewieniu, posiadający wydłużoną polanę widokową po stronie pn. pałacu. W narożniku pn.- wsch. usypano sztuczny pagórek, gdzie jak głosi tradycja pochowano ulubionego konia jednego z właścicieli. Wśród drzew rosnących w parku występują; graby, klony pospolite, lipy drobnolistne, dęby szypułkowe i robinie akacjowe w wieku ok. 100 lat.

Mijamy sklep spożywczy, przecinamy skrzyżowanie i wychodzimy ze wsi kierunku pd. na polną drogę, która lekko opada w dół i dochodzi do zabudowań wsi Brzezinki Średzkiej. Po drodze mijamy wzniesiony z czerwonej cegły neogotycki kościół z wysoką wieżą pochodzący z XIX w. Po jego minięciu dochodzimy do skrzyżowania dróg w centrum wsi i skręcamy na wsch., mijamy dwór XIX w. z zabudowaniami gospodarczymi i parkiem, w którym rośnie tulipanowiec amerykański. Za dworem skręcamy w lewo na pn. i aleję wysadzaną drzewami lipowymi obok dawnych zakładów ceramicznych dochodzimy do stacji kolejowej. W Brzezince Średzkiej z braku możliwości przeprawy przez Odrę kończy się pd. część szlaku spacerowego.

Brzezinka Średzka - wieś położona na zach. od Wrocławia, PKP, komunikacja samochodowa, bar, sklep. Osadnictwo na tym terenie sięga epoki brązu. W II w., p.n.e. przebywali tu Celtowie. Wieś wzm. w 1218 r. jako – Bresina. Nazwa wsi pochodzi od słowa brzezinka oznaczającego las brzoźowy. Osada ma formę wsi dworskiej typu folwarcznego oraz dochodzącej do zespołu od strony południowej, ulicówki o dość chaotycznej zabudowie. Wieś jest usytuowana na płaskim terenie Doliny Odry oraz na malowniczym zboczu krawędzi Wysoczyzny Średzkiej. Większą część ziemi zajmują pola uprawne, łąki i pastwiska. Do 1338 r. Brzezinka i jej okolice, należą do jednego właściciela, zajmując terytorium odpowiadające dzisiejszym wsiom Brzezina i Brzezinka Średzka. Po podziale majątku, część należąca do Jadwigi von Sommeruel od 1450 r. wzmiankowana jest jako Brzezinka (Klein Bresa). W czasie wojny trzydziestoletniej (1618 -1648) oba majątki są zniszczone i rozgrabione, a wsie wyludnione. W 1687 r., Brzezinka Średzka została zakupiona przez von Ullemanna za 10 tys. talarów. I w tym samym roku jest też odsprzedana za 13 tys. talarów panu von Thamm. Po raz trzeci zmienia właściciela w 1689 r., kiedy za sumę 20,5 tys. talarów zakupuje ją von Monnich. W 1786 r., Brzezinka Średzka i Brzezina należą, do jednego właściciela, pruskiego urzędnika von Wedella. W 1886 r., majątek przechodzi w ręce rodziny von Kramsta, która zakłada tu swoją rodzową siedzibę. Na przeł. XIX/XX w. w Brzezince istniały zakłady ceramiczne, produkujące naczynia oraz wytwórnia ceramicznych materiałów budowlanych.

fot. Jerzy Maciejewski

Kościół filialny p. w. Matki Boskiej Królowej Polski z 1863 r., neogotycki, zbudowany w rzadkim na Śląsku a popularnym na Pomorzu stylu brandenburskim. Budowla wzniesiona z cegły licówki, z bocznymi kaplicami, wysmukłą czworoboczną, zwężającą się ku górze wieżą, opięta pseudo przyporami, stanowi przykład przeniesienia typu miejskiego kościoła do wsi śląskiej.

fot. Jerzy Maciejewski

Zespół podworski znajduje się w pn. części założenia wiejskiego. Zabudowa gospodarcza i mieszkalna

folwarku i części dworskiej pochodzi z przeł. XIX/XX w. Budynki gospodarcze o dużej kubaturze, posadowione w czworoboku, tworzą obszerny, charakterystyczny dla śląskich zespołów dworskich, dziedziniec. Na wsch. od zabudowań dworskich znajduje się park krajobrazowy założony około 1860 r. o powierzchni 6,5 ha. Park posiada dwa stawy o nieregularnych brzegach obsadzonych pięknymi okazami drzew. W parku zachowały się marmurowe postumenty po rzeźbach ogrodowych. W zachodnim narożniku zabudowań gospodarczych folwarku rośnie pomnikowy dąb o obwodzie 535 cm.

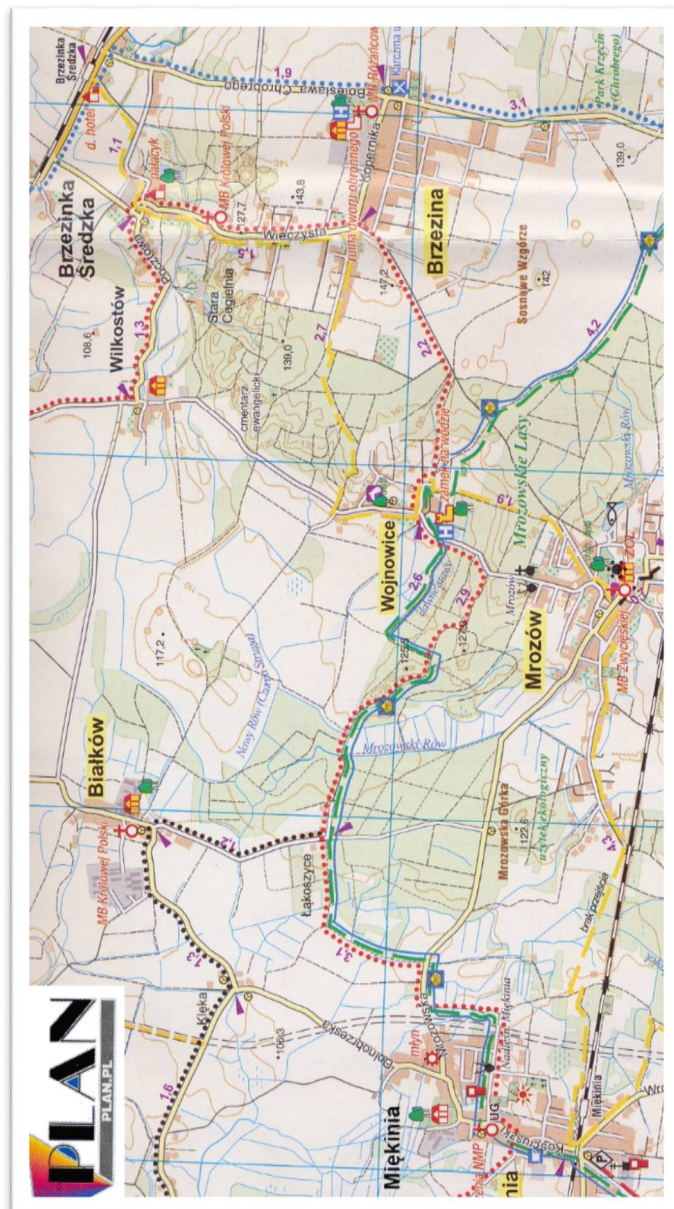
fot. Jerzy Maciejewski

Po drodze mijamy **budynek dawnych zakładów ceramicznych** rodziny von Kramsta. Jest to ciekawy przykład architektury przemysłowej, w której zastosowano historyzujący wystrój elewacji nawiązujący do średniowiecznej architektury zamkowej. Na wielobocznych wieżach flankujących narożniki budowli, znajdowały się ceramiczne herby rodziny von Kramsta.

fot. Jerzy Maciejewski

Stacja kolejowa w Brzezince Średzkiej

Reprodukcja mapy za zgodą Wydawnictwa PLAN
Tekst: Jerzy Maciejewski i Mieczysław Zandberg
Zdjęcia: Jerzy Maciejewski i Krzysztof Maciejewski
Prawa autorskie zastrzeżone

Do pobrania

[Trasa nr 2](#)

